

Per **Rafel Mas**
dibuixos de Cati Artigues

Tant la *Polistes gallicus* que és la vespa, vespa francesa o vespa paperera, com la vespa *Polistes dominula* (també coneguda com a paperera), són les més comunes que podem veure pels nostres camps. Les dues espècies són molt semblants i es diferencien pràcticament pels seus dibuixos. Aquestes espècies són comunes a Europa, i àmpliament distribuïdes a les nostres contrades, i les podem reconèixer ràpidament pel seu color negre i groc, colors “semàfor”, aposemàtics en diuen, que adverteixen que són una espècie perillosa, verinosa, amb “males puces”. De ben segur que al llarg de la nostra vida tindrem qualche topada amb la seva agressivitat, patint les seves picades combinades amb mossegades. Fan els seus nius a la vegetació espessa, com fonolleres (*Foeniculum vulgare*) o ripoll (*Piptatherum miaceum*), però les trobarem molt freqüentment associades a entorns i construccions humanes com teulades, forats de pedra, parets de blocs, etc. Tenen un comportament curiós, si t'acostes al seu niu, primer de tot t'adverteixen, i algun exemplar s'acosta fent-te passades, “pentinant-te”, advertint-te que t'estàs acostant perillosament. Si pel contrari les molestes intencionadament o per equivocació, la dolorosa picada d'un o de diversos exemplars està assegurada.



Polistes dominula ♂



Polistes dominula ♀



Polistes gallicus ♂



Polistes gallicus ♀

Polistes dominula

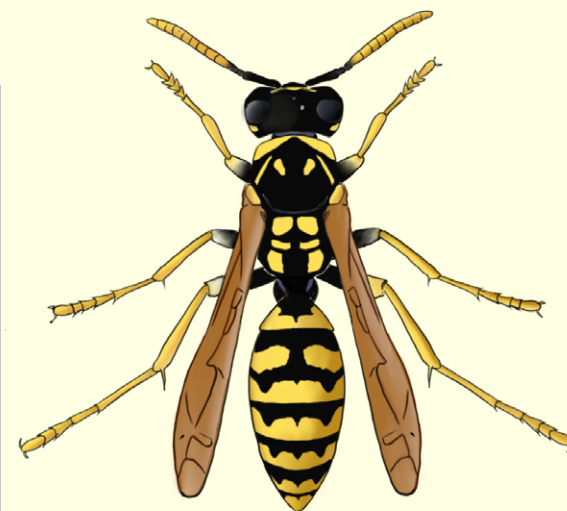
Galtes i mandíbula grogues i clipi també groc, rarament amb taques negres. Línia negra de l'antena un poc més llarga que a *P. gallicus*.

Masclle: ulls verdosos o negres

Femella: mandíbules grogues i negres. Ulls negres

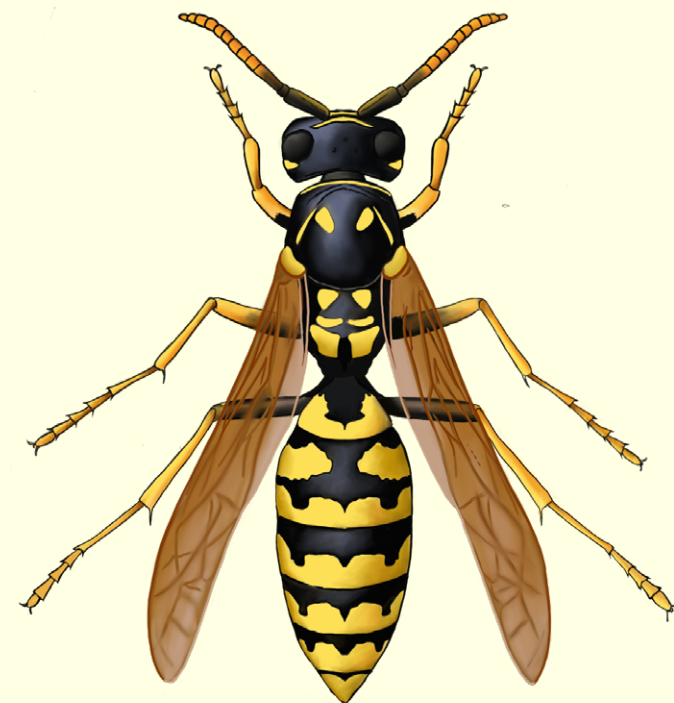
Polistes gallicus

Galtes negres i clipi groc, freqüentment amb taca negra. Línia negra de l'antena més curta que a *P. dominula*.



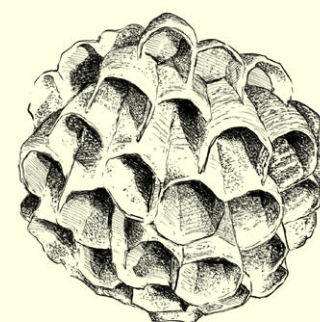
13 mm

Polistes gallicus

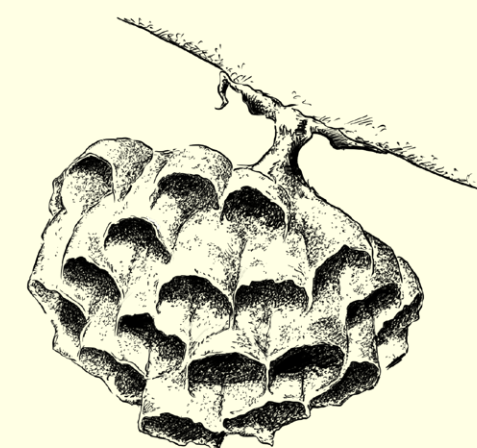


18 mm

Polistes dominula



Polistes gallicus -> celdilles de 4 mm de diàmetre



Polistes dominula -> celdilles de 6 mm de diàmetre

Fan uns nius amb pasta de paper que obtenen de mastegar fibres vegetals i mesclar-les amb la seva saliva. Les veurem freqüentant piscines, abeuradors i punts d'aigua per recollir l'aigua que necessiten. Els adults s'alimenten de nèctar i de suc de fruits madurs, i a l'estiu, quan estan immerses en plena època de cria, fan viatges frenètics, cercant entre la vegetació, a la recerca de cucs i petits insectes per obtenir proteïna amb la qual alimentar les seves larves. Cada una de les cel·les conté una larva que creix ràpidament fins a donar lloc a un individu adult. Si miram de prop un niu (anant alerta) podrem veure els caps de les larves dins cada una de les cel·les. Quan les larves realitzen la metamorfosi la cel·la és operculada (té un tap)

i d'allà sortirà una vespa adulta (femella) que s'afegirà a la colònia.

Els nius d'aquestes vespes poden arribar a fer-se molt grans, comencen amb 10-12 cel·les i arriben a fer estructures de 10-15 centímetres de diàmetre màxim. Els “berelloers”, “bereiols” o “bellerols”, que és com se coneixen de manera tradicional en el món de la pagesia, són els vespers o nius de vespes, i se situen de manera perpendicular a les tiges de la vegetació, si bé, quan els fan a dins forats de paret els poden penjar d'un extraplom, cap per avall. Els nius s'aferren a la vegetació o a la paret amb un peduncle amb una base ampla, tot de pasta de paper.



Abella, *Apis mellifera*

Al mes de setembre i octubre, amb les pluges, els nius seran abandonats i es desfan, i algunes de les vespes femelles fecundades sobreviuen amagades formant grupets hivernant a forats i daval l'escorça d'arbres, com per exemple d'ametlers.

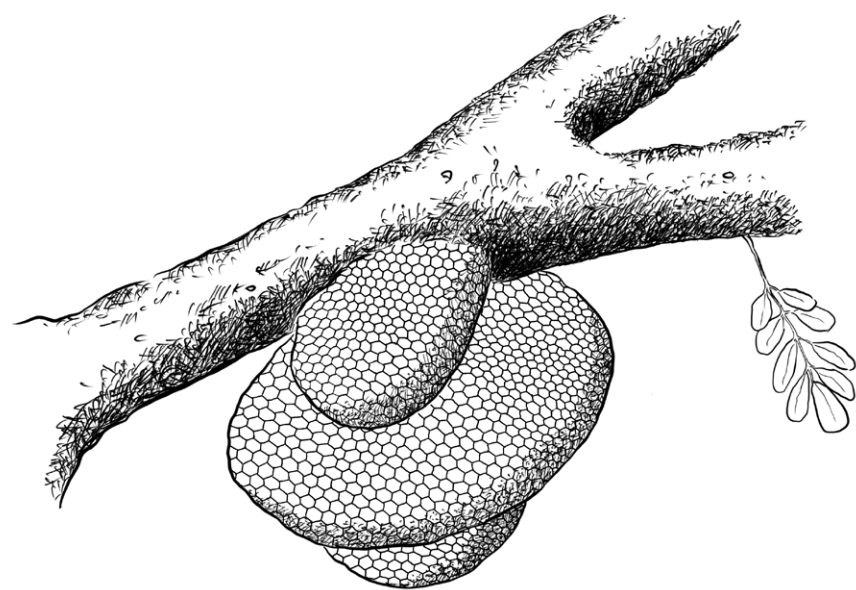
Però si passejam pel camp, podem trobar una espècie de bellerolers blancs, solitaris, formats també per cel·les regularment disposades, però sense habitants, ¿què són doncs aquestes estructures? Als mesos d'abril i maig són freqüents la formació d'eixams d'abelles. Quan una colònia creix suficient, es queda sense espai o la reina és vella, neixen algunes noves reines que lluitaran entre elles per quedar-se amb la colònia, i les que perden, fugiran de la colònia amb un sèquit d'obreres per a formar una nova colònia.

Quan les abelles eixamen (en castellà "enjambran", "enjambrazón"), és a dir, quan una reina surt d'un rusc o casera (pronunciau "caera"), vaguen pel territori a la recerca d'un lloc definitiu on establir-se. Les bresques "solitàries" que podem trobar pel camp són panells fabricats per abelles productores de la mel *Apis mellifera*, són panells hexagonals fabricats amb cera. Mentre estan situades a una branca d'un arbre o a alguna part de la vegetació elaboren un tros de bresca, aquestes

són d'un blanc pur, amb un color blanc ceri, mai més ben dit. Aquesta bresca serà abandonada buida, sense omplir de mel, ni de larves, ni res, és un petit lloc de congregació, un espai temporal on està congregat tot l'eixam a l'espera de la troballa per part de les exploradores d'un forat definitiu on establir-se, és com una espècie de "tenda de campanya". La bresca s'aferra per un lateral a una branca. No sé si es tracta d'un entreteniment de les obreres, però de vegades aquestes bresques poden arribar a ser bastant grans i són abandonades sense més funció. Quan les abelles troben el seu forat ideal, o quan són recollides per un apicultor, ja comencen a elaborar panells de cera, bresques,

on dipositaran mel, ous per la cria i pol·len. Fent broma, seria com si les abelles fossin padrines que fan una vànova de ganxet amb l'única finalitat de passar el temps. Com a curiositat, explicar que les abelles en aquest moment d'eixembrar no solen ser gens agressives, millor no temptar la sort, però ens podem apropar bastant i gaudir d'aquestes masses d'insectes que formen.

Ambdues estructures les podem recollir per estudiar-les amb l'ajut d'una lupa, això sí, quan ja no tinguin habitants... •



Fora de ruta

Corriol fosc, *Calidris maritima*

Per Steve Nicoll

A diferència de les darreres rares nacionals tractades, en aquest número d'Es Busqueret el protagonista és una raresa autonòmica, és a dir, una espècie que no és rara en algunes parts de l'Estat espanyol, però sí a les Balears (amb les cites avaluades localment pel Comitè de Rareses de Balears).

La tercera cita d'aquesta espècie per a Balears va tenir lloc el 18 de novembre de 2021, de la mà d'en Toni Soler, un ornitòleg que malgrat la meteorologia adversa que estava assotant les illes en aquell moment, entre tempesta i tempesta, va observar un exemplar a s'Oberta, la sortida a la mar del torrent Gran del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca. Aquest ocell es va mantenir present uns pocs dies al mateix lloc, observat mentre s'alimentava de petits crustacis i cucs.

El corriol fosc és un limícola habitual de la meitat nord d'Europa, freqüentant sobretot les costes atlàntiques copejades per onatge pesat. Les seves zones de cria s'hi troben a prop del cercle polar àrtic, sobretot Sibèria, les illes atlàntiques canadenques, Groenlàndia i Islàndia. A l'igual que la majoria de les espècies del seu gènere, és altament migratòria, migrant al sud per passar l'hivern, arribant fins a Portugal pel costat europeu de l'Atlàntic i fins a Carolina del Nord, pel costat americà. És un hivernant molt habitual per les costes de les Illes Britàniques i nord de França, on s'hi poden apreciar esbarts de fins a centenars d'individus. S'endinsa molt poc al Mediterrani, per això a les Balears tan sols existeixen un parell de cites homologades, totes a Mallorca.

De mida, el corriol fosc és una mica més gran que la xivitona *Actitis hypoleucos*, però molt fàcilment identificable amb la base del bec lleugerament corbat cap avall i les potes

de color ataronjat. El plomatge de les parts superiors amb un lleuger matis color porpra que es pot apreciar a curta distància i amb bona llum (d'aquí el seu nom Purple Sandpiper, en anglès). En la seva àrea de distribució hivernal

habitualment se'l veu junt al girapedres *Arenaria interpres*, com va ocórrer en aquesta cita. Els seus comportaments són semblants, confiats i inquiets mentre busquen aliment entre les roques per la línia de mar. •



Mapa de distribució del corriol fosc *Calidris maritima*. Font: IUCN versió 2018.2.